diversus Judex, & maxima requiritur in exequendis Brevibus Sacræ Pœnitentiariæ præsertim in certiorandis conjugibus de nullitate consensus ob impedimentum dirimens, quando alter eorum inscius contraxit, & dantur ad id modi plures, *ib. n.* 59. *ad* 79.

Reprehenditur *Auctor. n.* 71. Vide *ib. in nov. add.*

Prudentia Confessarii potissimum requiritur, cum in Confessione à Pœnitente sponso, vel sponsa ei aperitur aliquod impedimentum dirimens, & jam parata sunt omnia ad nuptias, nec potest ab illis abstinere ad evitandam suspicionem alicujus criminis, vel infamiæ inter sponsos, *ib. n.* 80. *ad* 83.

Prudentia Confessarii requiritur pro discernendo, quando debeat, vel non monere pœnitentem ignorantia alicujus gravis mali laborantem, *ib. n.* 84. *ad* 86.

Confutatur *Auctor. n.* 86. Vid. *ib. in nov. add.*

Alia quantum ad absolutionem; Vide *add. Auctor. n.* 87. *& seqq.*

Quo jure Sacerdos potestatem absolvendi obtineat late disseritur, *ib. in nov. add. n.* 99. *& seqq.*

CONFESSARIUS quoad ea, quæ concernunt ejus approbationem; Vide *verb.* Approbatio *per tot.*

CONFESSARIUS quoad ea, quæ concernunt ejus facultatem quoad absolutionem. Vide *verb.* Absolutio *ubi late per totum*, & *verb.* Complex peccati *à num.* 1. *ad* 4.

CONFESSARIUS quoad varia alia.

Confessarius tenetur absolvere pœnitentem aliàs dispositum juxta sententiam vere probabilem ipsius Pœnitentis etiam contra propriam opinionem. Vide *verb.* Confessarius *art.* 4. *n.* 1.

Confutatur *Auctor. n.* 1. Vid. *ib. in præmonitione Censoris Theologi.*

Confessarius nec debet, nec potest absolvere peccatores recidivos, & consuetudinarios, qui crebro peccant contra legem Dei, naturæ, & ecclesiæ, si nulla in ipsis appareat spes emendationis, nec eum, qui est in proxima occasione peccandi, quam potest, & non vult dimittere &c. *ib. n.* 2. *&* 3.

Nec potest absolvere Pœnitentes, quos cognoscit culpabiliter ignorare mysteria Fidei, & præcipue illud SS. Trinitatis, & Incarnationis Christi Domini; nec in magno pœnitentium concursu ipsos solummodo dimidiate audire, & absolvere, *ib. n.* 4. *&* 5.

Religiosi semel simpliciter approbati, possunt in diœcesi Episcopi approbantis quovis anni tempore, etiam paschali, & quorumcumque etiam infirmorum Confessiones audire absque ulla Parochorum, vel ipsius Episcopi licentia; Parochum tamen saltem per scripturam apud infirmum relinquendam certiorem reddendo, *ib. n.* 6.

Valde convenit, ut Confessarii extra casum infirmitatis, aut alterius honestæ causæ, nonnisi in ecclesia audiant Confessiones, *ib. n.* 7. *&* 8.

Confessarii sine necessitate audire non debent mulierum Confessiones post crepusculum vespertinum, & ante auroram; nec earum, & puerorum extra sedem confessionalem, vel è conspectu, & non interposita crate sub pœna suspensionis ab audiendis Confessionibus, *ib. n.* 9. *&* 10.

Confessarii possunt juberi ab Episcopo, ut denegent absolutionem parentibus notabiliter contumacibus quoad filiorum educationem in rebus ad animarum salutem spectantibus, *ib. n.* 11.

Confessarius potest absolvere, & dispensare pœnitentem, quamvis ante executionem dispensationis obtentæ iterum copulam illicitam habuerit cum eadem sorore fœminæ, quam ducere intendit. Vide *verb.* Instructio Parochorum *num.* 33.

Secus autem esset dicendum, si post obtentam ipsam dispensationem nondum executam dictus pœnitens iterum copulam haberet, non cum eadem, sed cum alia persona intra secundum conjuncta fœminæ, quam ducere intendit, *ib. n.* 34.

Alia quoad Confessarium sollicitantem, & complicem in peccato contra castitatem. Vide *ibid. in add. Auct. n.* 12. *ad* 21.

Confessariis interdicitur exquirere à pœnitentibus nomina complicum, sive sociorum in crimine; Vide *ib. in add. Auct. n.* 22. *& seqq.*

Admonitio ad Lectorem, *ib. in add. nov. ad n.* 25.

CONFESSARIUS Monialium. V. *verb.* Moniales *art.* 5.

Confessarius Ordinarius Monialium Unicus pro tota Communitate deputari debet; Vide *verb.* Confessarius *art.* 4. *in add. Auct. n.* 29.

Quomodo, quoties, & à quibus pro monasteriis deputari debeant Confessarii extraordinarii, *ib. in add. Auct. n.* 30. *& seqq.*

Quomodo se gerere debeat is, qui olim deputatus fuit Confessarius extraordinarius pro monasterio Monialium, *ib. in add. Auct. n.* 46. *& seqq.*

CONFESSARIUS Regularium. Vide *verb.* Approbatio *art.* 2.

CONFESSARIUS quoad sollicitationem. Vide *verb.* Sollicitatio.

CONFESSIO. Vid. *add. Auct. hoc titulo, n.* 1. *& seqq.* & Vide *verb.* Pœnitentiæ Sacramentum.

CONFIRMATIO.

Quoad ejus esse, institutionem, materiam, & formam.

Quid si Confirmatio, quæ est unum ex septem novæ Legis Sacramentis à Baptismo distinctum à Christo in nocte Cœnæ institutum. Vide *verb.* Confirmatio *art.* 1. *n.* 1. *ad* 4.

Materia remota Sacramenti Confirmationis est Chrisma confectum ex oleo olivarum, & balsamo simul consecrato ab Episcopo. Vide *ib. n.* 5.

Mixtura balsami numquam omittenda est de necessitate præcepti; at de necessitate Sacramenti aliqui negant; sed affirmativa tutior tenenda, *ib. n.* 6. *ad* 10.

Materia proxima Confirmationis est Unctio cum Chrismate facta in modum Crucis in fronte confirmandi, *ib. à n.* 11. *ad* 17.

Forma consueta Sacramenti Confirmationis in ecclesia latina est ista: *Signo te Signo Crucis, & Confirmo te Chrismate salutis, In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, ib. n.* 18.

Præfata verba, vel æquivalentia necessitate præcepti, & Sacramenti sunt necessaria, *ib. n.* 19. *ad* 25.

CONFIRMATIO quoad ejus Ministrum, & Subjectum.

Minister Ordinarius Sacramenti Confirmationis est solus Episcopus, qui etsi excommunicatus &c. valide confert, & etiamsi non esset ipse confirmatus; Vide *verb.* Confirmatio *art.* 2. *n.* 1. 2. *&* 3.

Minister extraordinarius Confirmationis potest esse simplex Sacerdos ex speciali commissione, & delegatione Summi Pontificis, ut jam præstitum; non solet tamen nisi ex urgentissimis causis, *ib. n.* 4. 5. *&* 6. *& in add. Auct. n.* 34. *&* 35.

Confirmationis Sacramentum à Presbyteris Italo-Græcis conferri nequit, *ibid. in add. Auctor. num.* 36. *& seqq.*

Confirmationis Sacramentum conferri potest à P. Custode, & Guardiano S. Sepulchri absentibus Episcopis Latini Ritus, cum oleo, & Chrismate etiam antiquis, si nova haberi non possint à Catholico Antistite benedictis, *ib. in add. Auct. n.* 45. *& seqq.*

Conferri potest Confirmationis Sacramentum ab Abbatibus Cryptæ Ferratæ Episcopali charactere præditis, semel singulis annis in illius monasterii ecclesia per se ipsos, *ib. in add. Auct. n.* 70.

Episcopus non potest in alterius diœcesi confirmare suos subditos, vel Pontificales actus exercere absque licentia Episcopi diœcesani sub pœna suspensionis ab exercitio Pontificalium, nec in Nullius, immo nec Archiepisc. in diœcesi Suffraganei, *ib. n.* 7. 8. *&* 9.

Qui

Quinimmo nec in propria diœcesi potest Episcopus licite ministrare Confirmationis Sacramentum personis alterius diœcesis absque consensu Episcopi Confirmandorum, juxta quosdam, sub pœna suspensionis: at per alios verius ab ea excusatur, & culpa, *ib. n.* 10. 11. *&* 12.

Episcopi vero attentiores talem usum confirmandi non subditos sine facultate suorum ordinariorum non admittunt; quod si se inde expresse declarent non intendere eos confirmare, invaliditate afficerentur, *ib. n.* 13. *&* 14.

Ad viciniorem Episcopum spectat conferre Chrisma, consecrare aras, vel altaria portatilia, Sede vacante, & Vicarius Capitularis procurare debet, ut illi subministretur victus conveniens, & equorum expensæ; ac expenditur Vicinior, idemque firmatur quoad loca exempta, & Abbatias Nullius, *ib. n.* 15. 16. *&* 17.

Episcopus in parochialibus Monachorum exemptorum potest administrare Sacramentum Confirmationis, invitis ipsis Regularibus, & contra eos hujusmodi administrationem impedientes, censuris procedere, *ib. num.* 18.

Abbas si tentet conferre Sacramentum Confirmationis, nihil agit, non obstantibus privilegiis obtentis ante Concilium Trid. potest tamen, qui vere est Nullius territorio separato, diœcesique distincta, vocare quemcumque Catholicum Antistitem, *ibid. num.* 19. *&* 20.

Non potest Episcopus, nec Archiepiscopus, nec Patriarcha in locis alienæ diœcesis, ubi aliquas habet ecclesias sibi immediate subjectas, licentiam concedere extraneo Episcopo administrandi Sacramentum Confirmationis, & Ordinis, nec Pontificalia munia exercendi absque licentia illius Episcopi, in cujus diœcesi locus est constitutus, *ib. n.* 21.

Si Episcopus sit Commendatarius Abbatiæ Nullius, non potest ibi illis subditis Ordines conferre, vel synodum, aut concursum facere, sed bene Confirmationis Sacramentum administrare, altaria, & capellas consecrare, aliaque Pontificalia exercere, *ib. num.* 22.

Episcopus alienus Sacramentum Confirmationis administrans debet ab Episcopo diœcesano provideri, *ib. num.* 23.

Quando Ordinarius vadit per diœcesim extra Visitationis occasionem, licèt ad consecrandam, vel reconciliandam Ecclesiam, vel Sacramentum Confirmationis administrandum, neminem cogere potest ad subministrandas expensas, neque pro equis, neque pro victualibus, *ib. n.* 24. *ad* 30.

Subjectum capax Confirmationis valide recipiendæ, est omnis homo Baptizatus, & nondum Confirmatus: permittens tamen bis confirmari, & bis confirmans non fiunt irregulares, *ib. n.* 31. *ad* 34.

Confirmationis Sacramentum in Ecclesia Occidentali conferri nequit ante usum rationis; quibus tamen ex causis conferri possit; Vide *ib. in add. Auct. n.* 40. *ad* 45. *& n.* 51. *& seqq.*

Infantes quamvis valide possint confirmari ante usum rationis, non tamen licite, sed amentes, & furiosi, licèt perpetuo tales, etiam licite, *ib. n.* 35. *&* 36.

Multi possunt licite confirmari, etiamsi fuerint à nativitate tales; necnon infirmi morti proximi, *ib. n.* 37. *&* 38.

In adultis, & mente sanis, ut valide confirmentur, requiritur intentio saltem habitualis Confirmationem recipiendi; & ad licite recipiendum necessarius est gratiæ status; non tamen exigitur esse jejunus, *ib. n.* 39. 40. *&* 41.

Confirmationis Sacramentum conferri non debet pueris parum instructis in christiana doctrina, *ibid. in add. Auct. n.* 46. *&* 47.

CONFIRMATIO quoad ejus necessitatem, effectum, Patrinum, & cæremonias.

Licèt Sacramentum Confirmationis non sit necessarium ad salutem, neque necessitate medii, neque necessitate præcepti, est tamen necessarium, ut non contemnatur; Vide *verb.* Confirmatio *art.* 3. *n.* 1. *&* 2.

Tenentur tamen hoc Sacramentum prius recipere omnes, qui volunt primam Tonsuram suscipere, & ad Ordines admitti; ac citra contemptum contrafaciendo non peccaretur graviter nec ab Ordinando, nec ab Ordinante: Observa tamen Sac. Cong. Conc. decretum, *ib. n.* 3. 4. *&* 5.

Corrigitur tamen Auctor, *ib. in not. nov. ad n.* 5.

Effectus Confirmationis est triplex, nempe augmentum Gratiæ habitualis, & jus ad gratias actuales roborativas ad Fidem fortiter profitendam, character, quo Confirmatus signatur, ut miles intra militiam Christi ad Fidem cum robore propugnandam, & cognatio spiritualis, *ib. n.* 6. 7. *&* 8.

Patrinus requiritur in Confirmatione sub gravi culpa, & unicus, vel unica, atque distinctus à Patrino Baptismi, *ib. n.* 9. *ad* 14.

Unus Patrinus non potest tenere ultra duos eadem die Confirmationis, nisi aliter permittat necessitas, *ib. n.* 15. *&* 16.

Patrinus Confirmandi debet esse confirmatus, ac sexus ejusdem cum Confirmando, *ib. n.* 17. *ad* 20. & quoad Regulares non posse esse Patrinos jam in *verb.* Baptismus, & vide etiam in *verb.* Regulares *art.* 1. *à num.* 113. *ad* 118.

Improbatur *num.* 19. *Auct.* Vide *verb.* Confirmatio *art.* 3. *in nov. add.*

Confirmatio debet administrari ab Episcopo cum pluviali, mitra, stola, baculo pastorali, & in ecclesia quantum commode fieri potest; tamen simpliciter loquendo etiam conferri valet in quovis loco decenti, sed Monialibus ad fenestrellam Communionis, *ib. n.* 21. *ad* 24.

Episcopus potest Confirmationem conferre in die feriali etiam post meridiem, quamvis non jejunus & ipse, & suscipiens; etiam tempore, & loco Interdicti, *ib. n.* 25. *&* 26.

Episcopus debet propria manu Confirmationem conferre, ac Chrismate confirmandum in fronte ungere, *ib. n.* 27. *&* 28.

Inungitur Confirmandus in fronte ad indicandam gratiam collatam ad audacter profitendam Christi Fidem; & aliquo panno albo circumcingitur, ne recens unctio defluat, aut deleatur: in hoc tamen est servanda cujusque loci consuetudo, *ib. n.* 29. *&* 30.

Alapa datur ab Episcopo, ut Confirmatus intelligat se roborari ad fortiter, & invicte tolerandas injurias, & imminentia subeunda pericula propter Christi Fidem, & recordetur hujus Sacramenti suscepti, *ib. n.* 31.

Omissio colaphi citra contemptum non est peccatum mortale; & pro complemento afferuntur novissimæ instructiones, *ib. n.* 32. *&* 33.

CONFISCATIONIS bonorum pœna quæ sit; Vide *verb.* Pœna *art.* 2. *n.* 6.

CONFRATERNITAS.

Quoad ejus erectionem, & aggregationem.

Ut valide, & legitime erigantur, & aggregentur Confraternitates, debet omnimode observari constitutio Clementis VIII. *incip.* Quæcumque, & adducitur, ac satis dilucidatur; Vide *verb.* Confraternitas *art.* 1. *n.* 1. *ad* 15.

Assignatur forma utendi in erigendis, seu instituendis, confirmandisque Confraternitatibus, ac communicandis Indulgentiis, & gratiis: necnon formula pro aggregationibus, & constitutio Pauli V. pro Indulgentiis, & gratiis ipsis concessis adducitur, *ibid. num.* 16. *ad* 21.

Confraternitates Cordigerorum possunt ubique in propriis ecclesiis erigere Patres Conventuales privative quoad omnes, ubi existunt, & in eorum absentia Fratres Min. de Observ. *ib. n.* 22. 23.

So-

BIBLIOTECA CENTRAL U.A.N.L.

Solummodo Prælati Ordinis Minorum, inter quos connumerantur Guardiani, & Præsidentes, possunt recipere volentes aggregari hujusmodi Confraternitati Cordigerorum privative quoad omnes alios, *ib. num.* 24.

Confraternitates SS. Rosarii erigere possunt, & instituere solum Sacri Ordinis Prædicatorum Magistri, vel Vicarii Generales, & per eos deputari Patres ejusdem Ordinis etiam in secularibus ecclesiis, *ibid. num.* 25. & 26.

Sic Confraternitates Corrigiatorum S. Augustini, Scapularis S. Mariæ de Carmelo, & aliæ aliis Regularibus concessæ eriguntur, & instituuntur à suis respective Superioribus, seu deputatis Religiosis, *ib. num.* 27.

Cum hoc tamen, quod omnes ab omnibus eriganturur, & instituantur juxta præscriptum à Clemente VIII. in dict. const. *incip.* Quæcumque, & circa hanc alia ulterius scitu digna adnotantur, *ibidem num.* 28. *ad* 36.

Regulares, qui ex Indulto Apostolico facultatem habent instituendi Confraternitates, seu Societates in eorum ecclesiis, non possunt illas erigere, seu instituere cum usu Saccorum absque Ordinarii loci licentia, *ibidem n.* 37. Vide *in nov. add. num.* 51. & 54.

Sicuti Confraternitabus licet sese transferre de una in alteram ecclesiam, ita & Regularibus permissum est ipsas Confraternitates dimittere, *ib. in nov. add. n.* 56. & 57. *n.* 61. & 62.

Num autem id accidere possit Confraternitatibus illis, quarum erectio ad superiorem Regularium ex Privilegio Apostolico spectat, *ib. in nov. add. n.* 58. & *seqq.*

Nova Confraternitas in eodem loco prohibetur erigi, si titulum habeat ab antiqua Confraternitate diversum, *ib. in nov. add. n.* 62. & *seqq.*

Ex duabus Confraternitatibus ejusdem tituli & Instituti, si una prius obtinuerit licentiam, & altera etsi postea habuerit licentiam, prius tamen sit erecta, hæc, & non illa remanere debet, *ibid. in nov. add. num.* 66. & 67.

Confraternitates Laicorum erigi, & institui non possunt in ecclesiis Monialium; & ab Ecclesiis, in quibus reperiuntur, erectæ & insitutæ, possunt libere discedere, expelli, etiamsi in ecclesiis Regularium, *ib. num.* 38. & 39.

Confraternitatum aggregatio propriorum Ordinum potest fieri à Regularibus in quibuscumque ecclesiis, sive propriis, sive extraneis, *ib. n.* 40.

Confraternitates aggregatæ Archiconfraternitatibus Urbis non gaudent privilegiis Archiconfraternitatum aggregantium, sed solummodo illarum Indulgentiis, & gratiis, & gratiis spiritualibus, *ib. n.* 41. *ad* 44. & *in nov. add. n.* 68. & *in add. Auct. n.* 39. & *seqq.*

Confraternitates SS. Sacramenti ubique erectæ, vel erigendæ absque nova concessione, communicatione, vel aggregatione, participes sunt quorumcumque privilegiorum, concessionum, Indulgentiarum, & gratiarum Archiconfraternitati de Minerva concessarum, & concedendarum, *ib. n.* 45.

Facta erectione, & aggregatione Archiconfraternitati doctrinæ christianæ Urbis, ceteræ hujusmodi Confraternitates ejusdem diœcesis non indigent separata aggregatione, ut gaudeant Indulgentiis, *ib. num.* 46.

Affertur decretum pro Taxa expensarum requisitarum pro aggregationibus obtinendis, *ib. n.* 47.

CONFRATERNITATES quoad varia, quæ concernunt earum Capellanos, & Parochos.

Ad dirimendas controversias, quæ sæpe oriri solent inter Confraternitates, eorumque Capellanos, & parochos, non est desumenda regula, & norma ab Archiconfraternitatibus Urbis, sed sunt observanda decreta à Sacris Cong. pluries edita, & signantes à Sac. Cong. Conc. Episcopor. & Regul. & Rituum; Vide *verb.* Confraternitas *art.* 13. *per tot.* & *in add. Auct. per tot.*

Celebris est resolutio anno 1704. à Sacr. Congr. Rit. capta, quæ finem quodammodo imposuit dissidiis, quæ Parochos inter & Confraternitates oriebantur, *ib. in nov. add. Auct. n.* 12. & *seq.*

Quomodo eadem Resolutio sit intelligenda, *ibid. in nov. add. n.* 15. & *seq.*

CONFRATERNITATES quoad illa, quæ respectu ipsarum Episcopus potest facere, vel non.

Confraternitates Laicorum cum usu Saccorum etiam in Regularium ecclesiis, in quibus reperiuntur erectæ, possunt visitari ab Episcopo in his, quæ respiciunt administrationem, & adimplementum onerum; Vide *verb.* Confraternitas *art.* 3. *n.* 1. *ad* 4. & *in nov. add. n.* 38. & 39. & *in add. Auct. n.* 38.

Confraternitates Laicorum visitari possunt ab Episcopo, etiamsi essent erectæ in ecclesiis, seu oratoriis fundatis, & extructis in solo, & territorio Relig. Hierosolymitanæ; quinimmo etiam illæ, quæ non à primæva sua fundatione, sed expost sunt sub immediata Regum protectione, *ib. n.* 5. *ad* 8.

Administratores Confraternitatum, sicut & aliorum piorum locorum, etiamsi sub immediata Regum protectione, possunt compelli ab Episcopo ad reddendam rationem administrationis, & ad asportandum libros administrationis etiam ad palatium episcopale, si sint in loco residentiæ, seu alterius stationis, & permanentiæ Episcopi, *ib. n.* 9. & 13.

Confraternitates in Lateranensi excitatæ Episcopis minime subsunt. Quando autem vere excitatæ dicantur in solo Lateranensi; Vide *ib. in nov. add. n.* 40. & *seq.*

Sixtus V. Episcopo in ecclesias, oratoria, ac confraternitates positas in solo Lateranensi tribuit idem Jus; quod à Synodo Trid. confertur, *ib. in nov. add. num.* 43. & 44.

Episcopus manutenendus est in quasi possessione cogendi Confraternitates laicorum, quæ utuntur sacco, per edicta pœnalia, exactionem pœnarum, aliaque juris, & facti remedia ad conveniendum solitis processionibus, non obstante aggregatione, *ibidem num.* 14. & 15.

Episcopus potest per se ipsum, vel per suum delegatum intervenire, & assistere Congregationibus Confraternitatum, & electionibus Officialium, modo non faciat novitates, etiamsi sint in ecclesiis, & oratoriis Regularium, in quibus reperiuntur societates erectæ, *ib. n.* 16. & 17.

Pro contributione Seminarii Episcopus potest taxare Confraternitatum bona quatenus sint ecclesiastica; & supposita taxa pro seminario cum solutione continuata ultra 30. annos, tenetur Confraternitas ad illius solutionem in futurum, *ib. n.* 18. & 19.

Confraternitates tenentur contribuere pro victualibus Visitatoris, seu Episcopi visitantis, non obstante in contrarium consuetudine, *ib. n.* 20. & 21.

Servari debet decretum Episcopi, ne in oratoriis Confraternitatum celebretur in festis ante parochialem, modo Parochus celebret hora competenti, *ibid. num.* 22.

Non potest Episcopus se ingerere in administratione bonorum Confraternitatum laicorum, dum illa non dilapidant, nec prohibere ne faciant expensas extraordinarias excedentes summam scutorum 20. sine sua licentia, *ib. n.* 24. & 25.

Episcopus non debet compellere ad unionem Confraternitates, & nulliter id ageret, *ib. n.* 26. & 27.

Nulla Confraternitas impediri debet, ne accedat ad funera, modo sine Jurium Parochialium præjudicio, & ne confratres societatis Mortis incedant cum capite caputio cooperto, *ib. n.* 28. & 29.

Episcopus non potest prohibere, vel restringere Confraternitatibus, præsertim aggregatis, solita exer-

exercitia, puta Societati Mortis sepelire defunctos post horam 23. vel consuetam disciplinam; secus de insolitis periculosis, *ib. n.* 30. 31. & 32.

Confraternitates possunt congregari ubi, & quoties magis eis placuerit, etiam absque Episcopi licentia, & earum Capellani non debent sine causa amoveri, reluctantibus Confratibus, *ib. n.* 35. & 36.

CONFRATERNITATES quoad Immunitatem à potestate, & Jurisdictione laicali.

Confraternitates auctoritate Apostolica, vel ordinaria erectæ subsunt jurisdictioni Episcopi, ac etiam ipsi Confratres, ubi agitur de interesse spiritualitatis, & Confraternitatis; Vid. *verb.* Confraternitas *art.* 4. *n.* 1.

Causæ contra Confratres, vel Confraternitatem, & circa ejusdem bona ad Judicem ecclesiasticum spectant, *ib. n.* 2. 3. & 4.

Confraternitates ecclesiasticæ gaudent exemptione à gabella pro pane, qui ab eisdem datur custodibus animalium ipsarum Confraternitatum pro eorum victu. Domus Confraternitatis eidem contigua immunitate gaudet etiam quoad confugentes, nisi sit locata Laicis, *ib. n.* 5. 6. & 7.

Administratores, & Procuratores Confraternitatum, ecclesiarum, capellarum auctoritate Episcopi fundatarum, quarum proventus in opera pia insumuntur, etiamsi seculares, quoad ea, quæ pertinent ad dict. administrationem, conveniri debent ante forum ecclesiasticum, *ib. n.* 8.

Judices seculares, qui Confraternitates, seu Confratres, per præcepta compellunt ad se subjiciendum suis Judiciis pro rebus ipsarum Confraternitatum &c. tamquam usurpatores jurisdictionis Eccles. declarandi sunt incurrisse excommunicationem, *ibid. num.* 9. 10. & 11.

Ad materiam; Vid. *ib. in nov. add. num. un.*

CONFRATERNITATES, & Confratres quoad Sepulturas.

Confraternitatibus potest ab Episcopo concedi privilegium Sepulchri, & quid si Confratres non electa sepultura decedant; Vide *verb.* Confraternitas *art.* 5. *num.* 1. & 2.

Electio sepulturæ facta à Confratribus collective, & collegialiter, sustinetur, & valet solum pro illis, qui individualiter consenserunt, *ib. num.* 3. *ad* 7.

Hinc Confratres Confraternitatis etiam erectæ in cathedrali decedentes, non electa sepultura, sepeliendi sunt in parochiali, etiamsi adesset statutum approbatum ab Ordinario pro sepulchro Confraternitatis, *ib. num.* 8.

Officium super defunctis in ecclesia, vel oratorio Confraternitatis exemptæ fit à Parocho, & non à Capellano Confraternitatis; ac circa Parochum quoad funera adducuntur, & conciliantur quæ adversa videntur decreta, *ib. n.* 9. *ad* 13.

Conceditur ex gratia Confraternitati, ut sepelire possit in sua ecclesia omnes suos Confratres, ante infirmitatem, de qua decesserunt, in ea Confraternitate descriptos, de consensu hæredum & sine præjudicio emolumentorum, quæ spectarent ad Capitulum, vel Parochiam, *ib. n.* 14.

Num, quando ex statuto à S. Sede confirmato possunt Confratres sepeliri in Sepultura Ecclesiæ suæ Confraternitatis, spectet ad Parochum, an ad Capellanum Officium super Cadaveribus peragere, *ibid. in nov. add. num.* 15. & *seqq.*

Alia ad rem. Vide *verb.* Sepultura *à n.* 51. *ad* 54.

CONFRATERNITATES quoad varia alia ipsas concernentia.

Confraternitates ecclesiasticæ nequeunt alienare bona sua sine beneplacito apostolico; quod requiritur etiam in cessione bonorum Confraternitatis, licèt in favorem alterius ecclesiæ; Vide *verb.* Confraternitas *artic.* 6. *num.* 1. 2. & 3.

Confraternitates mere laicales, sicuti & collegia mere laicalia, licèt ibi opera pia exerceantur, & proinde dicantur loca pia, possunt alienare res suas absque solemnitatibus; secus vero, si sint auctoritate ecclesiastica erecta, indeque corollaria dantur, *ib. n.* 4. *ad* 7.

Seminaria erecta in vim Concilii Trid. sunt loca ecclesiastica, & eorum bona nequeunt alienari sine solemnitatibus, & beneplacito Apostolico; secus autem de collegio puerorum, & alumnorum absque Ordinarii auctoritate erectis, *ib. n.* 8. 9.

Collegia Artificum, & Universitates Professorum, cum non sint loca ecclesiastica, non subjacent Extravaganti: *Ambitiosæ*, ac Mons Misericordiæ Civitatis Neapolis petiit beneplacitum apostolicum pro alienatione domus, *ib. n.* 10. & 11.

Confraternitates laicorum approbatæ, & earum Capellani possunt facere solitas processiones, quando non fiunt in parochiali, & in primaria ecclesia; & qualiter, *ib. n.* 12. & 13.

In Processionibus peragendis extra ambitum ecclesiarum in expositione Eucharistiæ, Benedictione solemni super populum, aliisque similibus, quoties interveniat licentia Ordinarii, Parochus non potest se opponere, ne à Capellanis, & Officialibus Confraternitatum fiant, *ib. n.* 14.

Confraternitates laicorum in processionibus procedere & præcedere debent inter se juxta Bullam Gregorii XIII. *incip.* Exposcit; & ex ea præcedentiæ ordo apponitur, *ib. num.* 15. *ad* 19.

Confratres ad conveniendum solitis processionibus compellere potest Episcopus sub pœnis ejus arbitrio imponendis, stante possessione illos vocandi per edicta, *ib. n.* 20.

Confraternitates Episcopo assentiente possunt statuta condere; at ea confirmare nemo potest invito, vel inconsulto Episcopo, *ib. n.* 21. & 22.

Confraternitas legitime ut moris est, intimata, & coadunata, poterit determinare, & resolutionem capere, etiamsi non interveniant duæ ex tribus partibus, aut major pars Confratrum, *ib. n.* 23.

Confraternitates erigere possunt, & ampliare suas ecclesias, vel oratoria sine præjudicio Jurium parochialium, non tamen mutare Titulum, *ib. n.* 24.

Confraternitates possunt eleemosynas quærere secundum suum institutum, sed ad funeralia mortuorum accedere non possunt, nisi specialiter, & expresse vocentur; tamen de inrortitiis, seu cereis quartam Parochis non debent, *ib. n.* 25. 26. & 27.

Habitus mutatio non debet de facili Confraternitatibus indulgeri; & si duæ ejusdem loci deferunt eumdem saccum, distingui debent addito aliquo coloris signo, *ib. n.* 28. & 29.

Confraternitates quædam, quæ extra Urbem sunt, & dependent à Capitulo S. Joannis Laterani, vel S. Petri, vel S. Sebastiani, subduntur Ordinariis, ac Rectoribus Ecclesiarum, *ib. n.* 30.

Statuta Confraternitatum potest Episcopus, & Ordinarius mutare, *ib. in nov. add. num.* 45. & 46.

An hæc ipsa facultas Ordinario competat quoad statuta condita in vim contractus, *ib. in nov. add. num.* 47.

Vel à S. Sede confirmata, *ib. in nov. add. num.* 48.

Vide quoad statuta Confraternitatum alia, *ib. in nov. add. num.* 49.

Varia adducuntur decreta Confraternitates concernentia, *ib. add. Auct.*

Alia vide tomo hoc in Appendice decr. in Lancianen. *Confraternitas*, Novarien. *Aggregationis*, alia Novarien. *Aggregationis*, Bononien. Asculana, Cremon. alia Cremonen. Maceraten. Alexandrina, Bononien. Juvenacen. *Administrationis*, alia Juvenacen. *Administrationis*, Viterbien. Firmana, Hortana.

CONFUSIO pro acquirendo rerum dominio quid sit? & qualiter ab admixtione differat &c. Vide *verb.* Dominium *art.* 3. *num.* 71. *ad* 75.

CONGENER quis sit? Vide *verb.* Affinitas *art* 1. *sub num.* 16.

BIBLIOTECA CENTRAL U.A.N.L.

CONGRUA.

Quibus debetur, & in primis quoad ea, quæ concernunt congruam Episcoporum, eorumque Coadjutorum.

Congrua debetur omnibus ecclesiarum Rectoribus curam animarum exercentibus, eorumque Vicariis, & coadjutoribus; Vide *verb.* Congrua *art. 1. num.* 1.

Congrua pro Episcopis taxata est in scutis mille, & pro Parochis in scutis centum; & quædam ad rem declarantur, vel indicantur, *ib. num.* 2. *ad* 9.

Episcopo petenti sibi concedenda alimenta denegari non potest congrua, etiamsi habeat aliunde, etiamsi acceptaverit Episcopatum nimis tenuem, & gravatum pensione, vel consenserit, & se ad eam obligaverit, *ib. num.* 10. *ad* 13.

Et talis congrua debetur ipsi Episcopo ex fructibus suæ ecclesiæ, & regulariter illam præstare debet, qui beneficii fructus recipit, *ib. num.* 14. *ad* 20.

Episcopis gravatis pensionibus assignari solent pro congrua mille ducati annui, de quibus securi jam redditi per schedulam mensariam, vel alio modo coguntur relinquere Pensionariis administrationem bonorum Mensæ, seu alterius beneficii, *ib. num.* 21.

Episcopus in congrua non tenetur imputare redditus sui patrimonii, si reservationi pensionis non consensit, minusque de suo solvere se obligavit. Secus vero, si obligavit, & hypothecavit sua bona patrimonialia pro peasione, *ib. num.* 22. & 23.

Primo loco, & ante omnia alia opera Episcopatus est solvenda congrua Episcopo, maxime si in impositione onerum fuit addita clausula: *Demptis pro Episcopo Scutis mille*, *ib. num.* 27. *ad* 28.

Episcopi loco congruæ, si indigeant, solent exigere charitativum subsidium, non sic tamen qui habent congruam pinguem, *ib. num.* 29.

Episcopus Adjutus debet præstare congruam Episcopo Coadjutori, seu Suffraganeo, *ibid. num.* 30. 31. & 32.

Si Coadjutor, vel Suffraganeus Episcopi est pauper, non potest congruam sibi in literis Apostolicis assignatam remittere, eique præterea Adjutus dare debet commoditatem habitationis, & necessaria pro episcopalibus functionibus, *ibid. num.* 33. & 34.

Utrinam, Pensionario ne, an Episcopo incumbat onus probandi, quod Episcopo remaneant Scuta mille pro congrua, *ibid. in nov. add. num.* 35. & *seqq.*

CONGRUA: Quoad ea, quæ concernunt Congruam Parochorum, eorumque Vicariorum.

Congrua debetur Parochis, & Curatis, & generaliter loquendo taxatur in scutis centum, ac ubi aliter non fuerit à Papa expressum, intelligitur de moneta loci beneficii; Vide *verb.* Congrua *art.* 2. *n.* 1. 2. & 3.

Congrua non debet ordinarie taxari major scutis centum, nec minor scutis 50. annuis, at generaliter loquendo taxanda est congrua, quæ sit sufficiens ad commodam, & honestam sustentationem personæ, habita ratione de loco, qualitate personæ, &c. *ib. num.* 4. *ad* 10.

Licèt in taxatione congruæ pro Parochis, seu Curatis possint ab Episcopo considerari, & comprehendi emolumenta incerta, hoc tamen debet intelligi de incertis, quæ habent aliquam certitudinem, ut sunt decimæ frumenti, vini, olei aliique fructus, & emolumenta incerta solum ratione summæ, & quantitatis, *ibid. num.* 11. 12. & 13.

Congrua debetur loco alimentorum; unde repugnat ipsam congruam dependere ab incerto eventu. Nec in eam sunt imputanda, quæ debentur Parocho ratione laboris, & servitii. Nec quæ extra ecclesiam, vel extra curam ipsam animarum percipiuntur, neque fructus sui patrimonii, si reservationi pensionis non consensit, secus vero, si in ea sua bona obligationi, & hypotecæ supposuit, *ibid. num.* 14. *ad* 19.

Congrua debetur Parocho sufficiens, etiamsi beneficium tenue acceptarit non sufficiens, & ab Episcopo assignata præsumitur sufficiens, nisi probetur diminuta, *ibid. num.* 20. *ad* 21.

Unde congrua semel assignata non debet amplius assignari, vel augeri, sicut non potest amplius diminui, nisi ex causa, *ib. num.* 27. *ad* 31.

Si congrua fuerit sufficiens, tempore reservationis pensionis, & quoties expost diminuatur, augenda est de fructibus ejusdem pensionis, & Parochi pro consequendo Congruæ credito præferendi sunt, deductis prius expensis culturæ Pensionariis, *ib. n.* 23. & 33.

Vicariis perpetuis debet assignari congrua portio de redditibus, fructibus, emolumentis, & proventibus ecclesiæ incorporatæ monasterio, collegio, estque taxanda arbitrio Episcopi, habito respectu ad qualitatem personæ, loci &c. dummodo non sit minor 50. nec major 100. aureis pro quolibet anno, *ib. n.* 34. & 35.

Pro congrua assignari possunt solunt illa emolumenta incerta, quæ habent quamdam certitudinem, ut sunt decimæ vini, frumenti, &c. non autem emolumenta omnino incerta, ut jam supra, *ibid. n.* 36. & 37.

Congruam certam debet habere Curatus, seu Vicarius substitutus, quamvis sit amovibilis, & semel assignata, nisi superveniat notabilis mutatio, vel rationabilis causa, non est augenda, ut nec minuenda, neque de consensu Curati, *ib. n.* 38. *ad* 41.

Congrua Curato, seu Vicario non taxata, vel insufficiens assignata, si petatur, debetur in quantitate, prout juris est, à die petitionis, seu motæ litis, *ib. num.* 42.

An Parochus, qui vel interitum, vel diminutionem passus est redditum parochialium, agere vel pro congrua, vel pro ejus supplemento valeat adversus illos, qui decimas, vel alia bona parochiæ possident, *ib. in nov. add. n.* 44. & *seqq.*

Adeoque utrum plures possessores decimarum, vel aliorum bonorum Parochiæ teneantur in solidum, an singuli pro rata, *ib. in nov. add. n.* 46. & *seqq.*

Et an libertate eorum, qui decimas, vel bona alia Parochiæ possideant, sit ea dimittere, ut se liberent ab onere congruæ; & num idipsum obtineat in Parocho primitivo, *ib. in add. n.* 50. & 51.

Alia; Vide *verb.* Vicarius Parochialis *à n.* 5. *ad* 54.

CONJUGES, CONJUGIUM.

Conjuges qui dicantur, & matrimonium cur conjugium; Vide *verb.* Conjuges, Conjugium *n.* 1. & 2.

Post contractum, & nondum consummatum matrimonium habet uterque conjux bimestre ad deliberandum, an in conjugio manere, vel ad Religionem transire velit? ac intra tale tempus licite petitur, & licite negatur conjugale debitum; *ib. n.* 3. & 4. & *in nov. add. n.* 87.

Si intra dict. bimestre vel ab uxore invita copulam vi obtineat, potest uxor adhuc ingredi Religionem saltem in casu, quo ipsa viro vim inferre nitenti excipiendo manifestavit se velle ingredi Religionem, aut circa hoc nondum plene deliberasse; *ib. num.* 5.

Si ultra bimestre maneant conjuges sine consummatione matrimonii, potest uterque etiam altero invito semper Religionem ingredi; etiamsi illicite sibi debitum negassent, *ib. n.* 6. & 7.

Post dict. bimestre tenetur conjux debitum tradere alteri, & ad id compelli potest etiam sub pœna excommunicationis, si Religionem non ingrediatur, quam incurret, si intra tempus sibi à Judice præfixum non pareat; valeret tamen nihilo secius etiamsi post tale tempus Religionem ingrederetur, & profiteretur, ac alter liber maneret, *ib. n.* 8. 9. 10. & 11.

A quo tempore parti volenti Religionem ingredi currat bimestre; Vide *ib. in nov. add. n.* 88. & *seqq.*

An intra hoc bimestre à Judice præfixum teneatur ingredi volens profiteri, *ib. in nov. add. n.* 91. & *seqq.*

Con-

Consummatum autem matrimonium hac in materia habetur per conjugalem copulam subsequentem, non item per copulam antecedentem, *ib. in nov. add. numer.* 98. & 99.

Utrum professio facta consummato Matrimonio ab uno conjuge, altero invito, vel inscio, sit irrita, an irritanda, *ib. in nov. add. n.* 12.

Num ingressus non revocatus ab altero possit propria auctoritate egredi, & ad dimissum redire, *ib. in nov. add. n.* 101.

Quid si conjux alter moriatur, an confirmetur professio, *ib. in nov. add. n.* 102. & *seqq.*

Quid si uterque conjux ingrediatur sine mutuo consensu, *ib. in nov. add. n.* 104. & 105.

An altero conjuge ingresso sine alterius consensu possit & alter ingredi, & profiteri valide sine alterius consensu, *ib. in nov. add. n.* 106.

Post consummatum autem Matrimonium nullus conjux potest sine consensu alterius Religionem ingredi, & Professionem emittere, idque si fieret, nullum esset, *ib. n.* 12. & 13.

Mortuo tamen altero conjuge non potest licite propter simplex votum castitatis alium ducere, nec potest petere, licèt reddere teneatur; si vero aliud Matrimonium contraheret, esset validum, quamvis illicitum, *ib. n.* 14. & *in nov. add. n.* 107. & *seqq.*

Potest autem unus conjux cum consensu alterius post consummatum Matrimonium ad Religionem transire, si requisitæ adimpleantur conditiones, quæ assignantur, *ib. n.* 15. *ad* 20.

Professio emissa à conjuge cum consensu alterius conjugis est valida, quamvis non adhibitæ, & observatæ sint tres ultimæ assignatæ conditiones, *ib. n.* 21.

Si Conjux in seculo remanens perpetuam castitatem voverit, conjux de ejus licentia professus, nequit amplius revocari, sive conjux in seculo remanens sit juvenis, sive senex, sive de incontinentia suspectus, vel suspecta, sive non, *ib. n.* 23.

An si unus conjugum de licentia alterius professionem in Religione emittat, & alter in seculo remanens perpetuam castitatem non voveat, professus ad uxorem iterum revocari possit, & debeat, & quid de altero in seculo remanente, *ib. n.* 23. & 24.

Quamvis de Jure communi non requiratur licentia Episcopi, ut talis ingressus, & Professio fiat valide, requiritur tamen, ut fiat licite, *ib. n.* 25.

Quando unus conjugum adulterium committit, potest, eo invito, conjux innocens Religionem ingredi, etiam non expectata Judicis sententia, si fuit publicum, & notorium, *ib. n.* 26. 27. & 28.

Conjux innocens, si post alterius adulterium, voluntarie cohabitet petendo, & reddendo debitum, non potest, eo invito, Religionem ingredi, ut non etiam, si & ipse expost delinquat, *ib. n.* 29. & 30.

Quando conjux innocens Religionem non ingreditur, sed in seculo manens divortium facit à conjuge adultero etiam quoad cohabitationem, non potest conjux adulter sine licentia conjugis innocentis ingredi Religionem, nisi hic prius ingressus, & professus esset, *ib. n.* 31. & 32.

Quotiescumque vir ob adulterium uxoris, ea invita, potest Religionem ingredi, potest etiam Ordines Sacros in seculo quoque manens recipere, *ibid. n.* 33. & 34.

Propter adulterium Spirituale potest alter conjux fidelis, etiam alio invito, Religionem ingredi, vel Sacros Ordines suscipere, etiam postquam ad veram fidem rediit iterum conjux adulterans. Dummodo separatio ob tale adulterium spirituale, auctoritate ecclesiæ, & non propria sit facta, *ib. n.* 35.

Immo innocens etiam propria auctoritate potest licite facere divortium quoad thorum, & cohabitationem, at tunc si Reus hæresis se converterit, tenetur iterum ad eum redire; si vero divortium fecit auctoritate Ecclesiæ, potest Religionem ingredi; quod tamen si noluerit, redire compellitur, *ib. num.* 36. *ad* 40.

Secundum multos Matrimonia cum Hæreticis nedum sunt valida, sed etiam licita in locis ubi Hæretici, & Catholici permixti vivunt, cum quibusdam tamen conditionibus, sed ordinarie sunt illicita sub peccato mortali, nisi Papa dispenset, aut rationabilibus causis excusentur, *ib. n.* 41. & 42.

Iniquissimum est pactum illud, quod in aliquibus locis dicitur adjici Matrimonio Catholici cum Hæretica, nempe ut masculi educentur in Fide Catholica patris, & fœminæ in secta hæretica matris, vel contra, *ib. n.* 43. & 44.

Si ambo conjuges infideles convertantur ad Fidem Catholicam, possunt, & debent in Matrimonio prius contracto permanere, quamvis cum impedimento ecclesiastico contraxerint, & quid si vir Infidelis conversus plures habuit uxores, vel secundum ritum suum primam legitimam repudiaverit, & cum secunda contraxerit, *ib. à n.* 45. *ad* 49.

Si ex duobus conjugibus Infidelibus unus tantum convertatur, & alter rogatus nolit converti, nec cohabitare sine injuria Creatoris, tunc Matrimonium etiamsi fuerit consummatum, dissolvitur quoad vinculum, non tamen ipso facto, sed tunc primum quando conversus ad alias nuptias actu transierit; unde si conjux Infidelis antea convertatur, huic adhærere debebit; uti etiamsi velit cohabitare sine injuria Creatoris, *ib. n.* 50. 51. & 52.

Si conjuges Infideles habeant prolem, & unus eorum convertatur ad Fidem, eidem, sive Pater, sive mater sit, restitui debet tota proles doli adhuc incapax, cujus si capax sit, ejus libertati relinquitur, at in dubio Parenti converso est restituenda, *ib. num.* 53. 54. & 55.

Conjugatus in ecclesia latina non potest ad Sacros Ordines promoveri, nisi ab uxore continentiam profitente expressam licentiam obtinuerit, licèt Matrimonium nondum consummatum fuerit, *ib. n.* 56. & 57.

Potest autem conjugatus etiam post Matrimonium consummatum ad Sacros Ordines promoveri sine licentia Uxoris, etiam ipsa invita, & reclamante, si habeat legitimam divortii causam, & quid extra talem casum, ut ad Ordines conjugatus promoveatur, *ib. n.* 58. 59. & 60.

Modificatur sententia, *n.* 58. ab Auctore proposita, *ib. in nov. add.*

Conjugatus non potest ordinari Episcopus nisi de expressa licentia uxoris, & nisi ipsa uxor prius Religionem profiteatur, & idem, ut promoveri possit ad papatum, at ut ad Cardinalatum, requiritur ingressus uxoris in Religionem solum in illo casu, in quo requiritur pro uxore conjugati promovendi ad Ordines, *ib. n.* 61. 62. & 63.

Conjugatus absque licentia uxoris ad presbyteratum, episcopatum, cardinalatum, & papatum promotus potest ab ipsa ad consortium conjugale revocari, & tunc teneretur ei debitum reddere, non tamen posset petere, nec ea mortua ad alias nuptias transire, *ib. n.* 64. *ad* 67.

An si conjugatus cum uxoris spontanea licentia ad Ordines Sacros sit promotus, & ipsa uxor in seculo manens perpetuam castitatem non voveat, possit ab ipsa revocari ad consortium conjugale, *ibid. num.* 68.

Si conjugatus cum licentia spontanea uxoris Sacros Ordines suscepit, tunc uxor non potest, eo mortuo, valide aliud Matrimonium inire, secus autem, si ea contradicente, vel ignoranter, *ibid. num.* 69. & 70.

Conjugatus sine spontanea uxoris licentia ad Ordinem Sacrum transiens, fit irregularis, & nequit in suscepto Ordine ministrare, nec ad Superiores Ordines provehi, nec ad aliquod beneficium, aut officium eccles. promoveri, nisi Religionem canonice fuerit ingressus, *ib. n.* 71.

Et si Matrimonium nondum fuerit consummatum, talis conjugatus est instanter monendus ad Religionem ingrediendam, quod si noluerit, si sponsa ejus

BIBLIOTECA CENTRAL U.A.N.L.

institerit, est per ecclesiasticam censuram ad consummandum Matrimonium compellendus; *ibid. numer.* 72.

De casibus, quibus post Matrimonium consummatum liceat ingredi Religionem; *ibid. in nov. addit. num.* 108.

Si unus conjux pro certo cognoscat invaliditatem Matrimonii, quamvis in facie Ecclesiæ id probare nequeat, nec petere, nec reddere potest debitum, non obstante quod per sententiam, aut per excommunicationem ad id compellatur &c. *ib. n.* 73.

Quando conjuges debitum conjugale possint, & debeant reddere, vel non, *ib. n.* 74.

Quoad ea, quæ concernunt debitum conjugale super impedimento petendi debitum; Vide *verb.* Debitum Conjugale *art.* 3. *per tot.*

Quando, & quomodo possint, vel non, conjuges facere divortium, *ib. n.* 76.

Conjuges opus conjugale exercentes ob solam voluptatem non vacant culpa veniali; at si in alia persona velut præsente quis se morose delectet, peccat mortaliter, & addit novam speciem adulterii in Confessione explicandam, *ib. n.* 77. & 78.

Delectatio morosa de conjugio inter conjuges præsentes, dummodo absit periculum pollutionis, non est peccatum mortale, neque si de materiali copula altero conjuge absente cogitans, in re cogitata morose quis delectetur, *ib. n.* 80.

Omnes tactus, oscula, amplexus, turpiloquia, aspectus lascivi, & hujusmodi, quæ fiunt inter conjuges sine ordine ad copulam, si fiant cum periculo pollutionis in uno, vel altero, vel pertinant ad sodomiam quamdam inchoatam, sunt peccata mortalia, aliàs non sunt nisi venialia, *ib. n.* 81.

Conjuges, an, & quas donationes possint sibi invicem facere? Vide *verb.* Donatio *art.* 2. *à num.* 13. *ad* 29.

Quoad ea, quæ concernunt bona conjugum; Vide *verb.* Bona *art.* 4. *num.* 1. *ad* 37.

Quibus prius subvenire debeant Conjuges in extrema, gravi, & communi necessitate; Vide *verb.* Necessitas *à n.* 25. *ad* 37.

Ad quem conjugum spectet proprietas, & dominium dotis, & quid de ipsa in variis casibus; Vide *verb.* Dos *art.* 1. & *art.* 3. *per tot.*

Alia ad rem, *verb.* Adulterium *verb.* Bona *art.* 4. *verb.* Debitum Conjugale, *verb.* Delectatio morosa, *verb.* Divortium, *verb.* Donatio, *verb.* Luxuria, *verb.* Maritus, *verb.* Impedimenta Matrimonii, *verb.* Matrimonium, *verb.* Necessitas, *verb.* Sepultura, *verb.* Tractus, *verb.* Uxor.

CONNURUS, quæ sit; Vide *verb.* Affinitas *art.* 1. *sub num.* 16.

CONSANGUINITAS; Vide *verb.* Impedimenta dirimentia Matrimonium, & *verb.* Cognatio.

CONSCIENTIA.

Ad articulum Conscientiæ præmittuntur ea, quæ probabilismum apprime confutant & prosternunt ad ea convellenda, quæ Auctor spargit in sequentibus de Conscientia Sententiis; Vide *præmiss.* ad *verb.* Conscientia *per tot.*

Conscientia quid sit, & quæ differentia inter eam, & synderesim, necnon quoad esse nominis elucidatur; *verb.* Conscientia *num.* 1. *ad* 6.

Conscientia melius definitur, atque dividitur, *ibid. in nov. add. num.* 127. & *seqq.*

Conscientia partim respicit opera nostra præterita, partim instantia, seu futura, & qualiter, *ib. n.* 7. & 8.

Conscientia est intrinseca, & proxima regula, juxta quam homo tenetur dirigere suas actiones, ut lex est extrinseca, & radix, unde oritur bonitas, vel malitia objecti, *ib. n.* 9. & 10.

Regulæ proponuntur, quibus unusquisque potest bene suam formare conscientiam, *ib. in præmiss.* ad *verb.* Conscientia *num.* 28.

Potest contingere, ut actus sit bonus, & objectum in se malum, & è contra; sed actus intellectus practici, quo judicat aliquid esse bonum, vel malum, aut indifferens in genere moris, & ut tale illud proponit voluntati, vocatur proprie *Conscientia*; *ib. num.* 11. & 12.

Conscientia dividitur in rectam, erroneam, dubiam, probabilem, & scrupulosam, ac primo quid sit recta, quid erronea, cum hujus subdivisione in vincibilem, & invincibilem, *ib. n.* 13. *ad* 17.

Conscientia erronea, sive sit vincibilis, sive invincibilis, obligat negative ad actum dictatum, & invincibilis ad eum obligat etiam positive, *ibid. num.* 18. & 19.

Conscientia erronea vincibilis, non solum non obligat positive, ut eam sequamur, sed neque licite ipsam sequi possumus; obligat tamen, ut eam deponamus, ita ut sive juxta eam, sive contra eam agamus, semper peccemus, *ib. num.* 20.

Qui peccat ex conscientia erronea, peccat peccato ejusdem speciei, & qualitatis, quam intellectus judicat, *ib. n.* 21.

Conscientia erronea censuræ inducit quidem gravius peccatum, non autem censuram; Vide *verb.* Excommunicatio *art.* 11. *sub num.* 1.

Conscientia dubia quæ sit, & quæ differentia inter eam, & probabilem, cum divisionibus dubii, ac declarationibus variam ejus divisionem indicantibus, *ibid.*

Qui operatur cum conscientia speculative dubia juris, vel facti, non peccat, si practice judicet opus illud esse hic & nunc sibi licitum; at cum practice dubia, peccat pro qualitate dubii, & in ea specie peccati, de qua dubitat, *ib. n.* 31. 32. & 33.

Confutatur Auctor *num.* 32. *ibid. in præmiss.* ad *verb.* Conscientia *num.* 24. & 25.

Practice dubius debet suam actionem suspendere, donec re mature, sed humano more examinata, dubium prudenter deponat, formando judicium determinatum de honestate actionis hic, & nunc exercendæ, *ib. n.* 34.

Si re mature examinata adhuc maneat dubius pro utraque parte, & reperiatur in talibus circumstantiis, ut debeat necessario operari, tunc si nequeat dubium deponere, debet eligere id, in quo non est periculum peccandi, aut id, quod est minus malum, *ib. n.* 35.

Si autem utrumque malum appareat ipsi æquale, & repertus in necessitate operandi nequeat discernere, quodnam de duobus malis sit majus, vel minus malum, tunc potest eligere, quod vult; *ibidem num.* 36. & 37.

Pro regulis generalibus ad rationabiliter deponendum dubium, quando propria materiæ motiva non suppetunt, exponuntur duo usualiora axiomata ex jure Communi deprompta, scilicet: *In dubiis tutior pars est eligenda*: *In dubiis melior est conditio possidentis*, & inde corollaria præstantur, ac plura fuse pro praxi referantur; *ib. n.* 38. *ad* 67.

Conscientia probabilis quæ sit, & quotuplex, ac qualiter differat à recta, & dubia; *ibid. num.* 68. *ad* 72.

Resolvitur primo, quod potest homo in rebus moralibus, & actionibus humanis licite sese conformare Conscientiæ, seu opinioni vere probabili, *ibid. num.* 73. & 74. Auctoris assertio refellitur *in not. noviss. ad num.* 73. & 74.

Unus Auctor potest facere opinionem vere probabilem, si plures Classicos Doctores pro ea fideliter citet: Immo potest dari casus, ut opinio unius Doctoris sit vere probabilis, etiamsi quàm plures Doctores contrarium sentiant, si Auctor ille ita solidas afferat rationes, quæ faciliter aliorum rationes infringant; *ib. n.* 75.

Unus tamen Auctor, qui non habeat, nec afferat rationes intrinsecas ita firmas, ut aliorum rationes ab ipsis infringantur, non potest facere opinionem vere probabilem, *ib. n.* 76. & 77.

Resolvitur secundo, quod potest homo licite sequi opinionem vere quidem, sed minus probabilem, minusque tutam, relicta probabiliori, & tutiori, quando tamen agitur de sola honestate actionis, an licita sit, vel non? *ib. n.* 78. *ad* 82.

Resolvitur tertio, quod non potest homo licite sequi opinionem minus probabilem, & minus tutam, relicta probabiliori, & tutiori, quando agitur de materia facti, & exinde sequitur certum periculum inferendi damnum proximo, *ib. n.* 83.

Unde Sacerdos in administratione Sacramentorum adhibens materiam, vel formam dubiam, minusque probabilem, & minus tutam, cum possit adhibere certam, aut tutiorem, graviter peccat, ut & Judex sententiam proferens ad favorem partis minus probabile Jus habentis, *ib. n.* 84. 85. & 86.

Quando litigantes habent pro se opiniones æque probabiles, non potest Judex adjudicare causam cui maluerit, sed debet, vel compositionem inter partes suadere, vel rem controversam inter litigantes ex æquo dividere in re, vel in pretio, exceptis tamen quibusdam casibus, qui signantur, *ibid. num.* 87. *ad* 91.

Similiter Medici, & Chirurgi, nedum tenentur sub mortali sequi sententias certas, & securas, relictis incertis, & dubiis, sed etiam (certa curatione infirmorum non occurrente) tenentur sequi opiniones probabiliores, relictis minus probabilibus, *ibid. num.* 92.

Per accidens tamen poterunt prædicti adhibere remedia minus tuta, si infirmi, vel læsi non possint, aut nolint solvere pretiosa remedia, vel verosimilimum sit infirmum esse moriturum, nisi aliquo remedio juvetur, & nihil aliud occurrat, non licet autem experiri in desperatis, an medicamenta sint utilia, vel noxia, *ib. n.* 93. 94. & 95.

Sic etiam Consiliarii in dandis consiliis, ubi adest periculum, ne proximo fiat damnum, aut injuria, tenentur sequi sententias certas, vel probabiliores, at in aliis casibus possunt sequi sententias minus probabiles, dummodo vere probabiles, *ibid. num.* 96. 97. & 98.

Confutatur *num.* 98. Auctor. *ibid. in præmiss.* ad *verb.* Conscientia *num.* 26.

Sic itidem Advocati possunt suscipere defendendam causam minus probabilem, sed vere probabilem, licèt causa adversaria judicetur ab ipsis probabilior, *ib. num.* 99.

Resolvitur quarto licitum esse sequi opinionem alienam vere probabilem, & vere tutam, etiam contra propriam opinionem probabiliorem, & tutiorem visam. Immo etiam quandoque eam sequi debere, *ib. num.* 100. *ad* 114.

Conscientia scrupulosa quæ sit, qui scrupulosi, & quæ conscientiæ scrupulosæ signa, causæ, remedia, ac privilegia, *ib. n.* 115. *ad* 123.

Confutantur ea, quæ Auctor *num.* 111. & *seqq.* habet, *ib. in præmiss.* ad *verb.* Conscientia *num.* 27.

Licitum est operari contra conscientiam scrupulosam, manente scrupulo, dummodo judicetur esse scrupulum, & ut talis contemnatur, at qui operatur adhuc perseverante conscientia scrupulosa, si non judicet, & teneat esse scrupulum, peccat sive contra, sive juxta eam operetur, & si qui sit ita scrupulis implicatus, & nullo suffragante remedio, vel consilio adhuc fluctuet anceps, discurrendum est ut de conscientia dubia, *ib. n.* 124. 125. & 126.

Alia ad Conscientiam pertinentia, *ib. in nov. add. num.* 127. & *seqq.*

CONSECRARE, CONSECRATIO. Quando & à quo consecrari debet Episcopus; Vid. *verb.* Consecrare *in add. Auctor. à num.* 1. *ad* 4. De Ecclesiæ consecratione plura vide *ibid. à num.* 5. *ad* 11. Vide *verb.* Altare, *verb.* Ecclesia, *verb.* Episcopus, *verb.* Eucharistia.

CONSERVATORES.

Quoad ea, quæ concernunt eorum qualitatem, electionem, & durationem.

Conservatores qui sint, & qui eos sibi eligere queant, & qualiter sint eligendi; Vide *verb.* Conservatores *art.* 1. *num.* 1. *ad* 5.

Eligendi in Conservatores debent esse in dignitate ecclesiastica constituti, ac inde qui possint esse Conservatores, vel non, enumerantur, *ibid. num.* 6. *ad* 13.

Quomodo intelligendus sit Auct. *num.* 7. ubi dixit posse in Conservatores eligi Episcopos &c. Vide *ib. in nov. add. num.* 32. & *seqq.*

Conservatores debent esse Judices synodales, dato autem quod non adsint Judices synodales, possunt à Regularibus eligi non Judices, donec sit celebrata Synodus, & in ea Judices sint designati, *ib. n.* 14. 15. & 16.

Conservatores debent eligi à Regularibus in unaquaque diœcesi, in qua monasteria, conventus, seu domus Regulares habent, & quid si qui eos eligere non curaverint intra tempus à Gregor. XV. præfixo in cit. constitut. *ib. n.* 17. 18. & 19.

Electionis Conservatoris documentum est relinquendum penes acta Curiæ Episcopalis, aliàs Regulares sunt conveniendi coram Ordinario loci, ac conservatores eligendi sunt ad præscriptum dict. Constitut. Gregorii XV. non obstantibus quibusvis privilegiis, & assignatur sub quibus pœnis, *ibid. num.* 20. 21. & 22.

Conservatores Regularium possunt eligi, vel à Superioribus Generalibus, vel Provincialibus, vel Localibus juxta Religionum consuetudinem; at si ex ea, vel ex privilegio ad Superiores Locales spectet electio, debet intervenire etiam consensus Capituli, *ib. num.* 23. & 24.

In Ordine Minorum de Observantia facultas eligendi Conservatores videtur restricta ad Provinciales privative quoad Guardianos, seu Superiores locales, & ubi adest similis constitutio, & probata consuetudo, valida est electio etiam sine consensu Capituli, *ib. n.* 25. & 26.

Conservatores Regularium semel legitime electi, ac deputati, nisi ex legitima causa ex supra assignatis à Sede Apostolica, aut locorum Ordinariis, prout eisdem Regularibus, & aliis prædictis libuerit approbanda, durante quinquennio à die deputationis amoveri, aut mutari nullatenus possunt, *ib. n.* 27. & 28.

Regulares quinquennio elapso, possunt alium Conservatorem libere eligere, & si ad aliam electionem procedere minime curent, aut nolint, electus etiam elapso quinquennio adhuc in officio perseverat, usquequo alius eligatur, nec est necesse ipsum confirmare, seu vere eligere, *ib. n.* 29.

Conservatoris rite electi officium, & Jurisdictio non expirat, ex eo quod postea desinat esse Judex synodalis, *ib. n.* 30.

Ad rem adducitur novissima constitutio Clem. XIII. *ibid. num.* 31.

CONSERVATORES, quoad eorum officium, & Jurisdictionem.

Conservatorum officium est defendere eos, quibus sunt concessi, à manifestis injuriis, molestiis, & violentiis, & in propriarum rerum, & jurium possessione conservare; Vide *verb.* Conservatores *art.* 2. *num.* 12.

Conservatores Regularium nonnisi de manifestis injuriis, atque violentiis cognoscere possunt, & enucleantur termini, *ibid. n.* 3. *ad* 6.

Conservatores Regularium non possunt cognoscere de iis, quæ Judicialem requirunt indaginem, & indago Judicialis exponitur, *ib. n.* 7. & 8.

Quid

BIBLIOTECA CENTRAL U.A.N.L.

Quid si de aliis, quàm de manifestis injuriis, & violentiis cognoscere præsumpserint, seu ad alia, quæ judicialem indaginem exigunt, se extenderint; *ibid. num.* 9.

Possunt tamen Regularium Conservatores in cognitione violentiarum, & injuriarum manifestarum adhibere indaginem illam Judicialem, quæ in notoriis adhiberi solet; *ib. n.* 10.

Quando Reus fatetur injuriam, seu violentiam, & qualitatem ipsius fuisse notoriam, tunc Conservator potest statim procedere absque ulla examinatione de notorietate; *ib. n.* 11.

Conservatores possunt Regulares suæ curæ commissos defendere, nedum ab injuriis, & violentiis illatis, sed etiam à probabiliter inferendis, etiam proferendo generalem excommunicationis sententiam in eos, qui illas fecerint, vel commiserint; *ib. n.* 12. 13. & 14.

Conservatores Regularium possunt per censuras ecclesiasticas, aliaque juris remedia procedere contra Episcopos, aliosque Judices ipsorum officium impedientes, summa tamen prudentia, molestia, & reverentia; *ib. n.* 15. 16. & 17.

In dubiis de jurisdictione inter Episcopos, & Conservatores suspendendus est processus, & non potest ultra procedi in causa, sed eligendi sunt arbitri, qui controversiam decidant, & stante controversia super competentia Jurisdictionis, non potest Conservator procedere contra Episcopum per censuras; *ibid. num.* 18. & 19.

In necessitate quando partes non conveniunt in arbitrorum electione, vel aliàs nequit per arbitros concorditer controversia terminari, eligendus est tertius arbiter, & si conservator Regularium recusetur ut suspectus, tunc ipse poterit partes compellere ad eligendos arbitros; *ib. n.* 20. 21.

Conservatores Regularium non tenentur uti Notario curiæ Episcopalis, sed possunt assumere quemcumque sibi benevisum; *ibid. num.* 22.

Conservatores Regularium possunt vices suas aliis committere, & in totum alium subdelegare, & substituere, qualitatibus tamen instructum ad Conservatores requisitis; *ibid. num.* 23. 24. & 25.

Conservatores, qui aliis vices suas subdelegarunt, possunt ab ipsis subdelegatis causam ad se avocare; dummodo tamen Jurisdictio revocetur, antequam Jurisdictione eadem uti cœperint; *ibid. num.* 26.

Officium Subdelegati, seu Subconservatoris expirat per mortem naturalem, vel civilem Conservatoris; *ibid. num* 27. & 28.

Per excommunicationem autem, vel suspensionem Conservatoris, vel etiam ipsius Delegati, vel Subconservatoris, non expirat in Subdelegato Jurisdictio, sed solum suspenditur, donec conservator, vel ipse Subconservator absolvatur; *ibid. num.* 29.

Notorius debitor Regularium coram eorumdem Conservatore conveniri potest; & debitum notorium exponitur; *ibid. num.* 30. 31. & 32.

Quando Regulares sunt debitores laicis, vel Clericis secularibus, non possunt conveniri coram Ordinario, sed conveniendi sunt coram suo Superiore, vel Conservatore; *ibid. num.* 33. 34. & 35.

Conservatores Regularium cognoscere possunt de injuriis factis servis, familiaribus Syndicis, & Procuratoribus ipsorum in quantum talibus reduplicative; *ibid. num.* 36. & 37.

Regulares quicumque in casu, quo Episcopus præcipiat decreta aliqua Concilii Trid. ab ipsis observari, non possunt eligere Conservatores sub prætextu, quod hujusmodi præcepta infringant sua privilegia; *ibid. num.* 38.

Nec Regulares possunt Conservatores Judices assignare, quando Ordinarius procedit juris ordine servato adversus ipsos Regulares in casibus, in quibus per Concilium, vel constitutiones Apostolicas ipsi subjiciuntur; *ibid. num.* 39.

Conservatores, quando sunt Præsbyteri Seculares, tam in civilibus, quàm in criminalibus, seu mixtis, subjiciuntur loci Ordinario; *ibidem numer.* 40.

Alia vide hoc tomo in Appendic. Decret. in Nullius Altamuræ *Conservatorii*, & *Exemptionis*.

Pater Petrus Maria Forti, qui tractatum edidit an. 1743. de Conservatoribus, non probatur Benedict. XIV. *ibid. in nov. add.* Vide novissimam Constitut. à Clem. XIII. hoc anno 1762. editam.

CONSOBRINI, & Consobrinæ qui, & quæ sint? Vide *verb.* Affinitas *art.* 1. *sub num.* 15.

CONSOCER, & CONSOCRUS quis, & quæ sit? Vide *verb.* Affinitas *art.* 1. *sub num.* 16.

CONSORTII suspecti pœna in Clericis, quæ sit? Vide *verb.* Pœna *art.* 2. *à num.* 86 *ad* 88.

CONSPIRANTIUM pœna quæ sit? Vide *ibid. à n.* 89. *ad* 92.

CONSTITUTIO UNIGENITUS.

Constitutio *Unigenitus* tantum sibi vindicat obsequium, ut eidem publice refragantibus denegandum sit Viaticum; Vide *verb.* Constitutio Unigenitus *num.* 1.

Quinam sint publice refractarii; *ibid. num.* 2.

In re dubia, quam regulam sequi debent Sacramentorum Ministri; *ibid. num.* 3. & 4.

CONSUETUDO.

Consuetudo dicitur à verbo *Consuesco*, sive *Consuefacio*; estque una facti, altera juris, & explicantur; Vide *verb.* Consuetudo *num.* 1. *ad* 4.

Consuetudo generatim capta dividitur in consuetudinem præter legem, secundum legem, & contra legem; ac in primis agitur de prima, quæ sit? & innuitur ad hoc, ut obliget, requiri, quod sit introducta à toto populo, aut majori, & saniori ejus parte, cum animo saltem interpretativo se obligandi, & quod sit ad decennium præscripta; *ibid. num.* 5. *ad* 9.

Consuetudo *secundum legem*, & *contra legem* quæ sit; *ibid. num.* 10. & 11.

Hæc tertia consuetudo non potest introduci, nec dari contra Jus divinum, & naturale; potest tamen tolli, penitus abrogari lex humana positiva, sive civilis, sive Canonica per contrariam consuetudinem; dummodo ea sit rationabilis, ac legitime præscripta, & hoc expenditur, *ibid. num.* 12. *ad* 19.

Tempus requisitum, & sufficiens, ut Consuetudo censeatur legitime præscripta pro abolenda, & abroganda lege civili, est decennium; pro lege canonica est spatium 40. annorum; *ib. à n.* 20. *ad* 22.

Probabile tamen est, quod etiam pro abolenda, & abroganda lege canonica sufficiat decennium, sicuti pro abroganda lege civili; *ibid. à num.* 23. *ad* 25.

Pro abolenda, & abroganda lege sive civili sive canonica per contrariam consuetudinem via conniventiæ introducta, probabilius est non requiri rigorosum, & determinatum tempus præscriptionis; *ib. numer.* 26.

Consuetudo *contra legem* duplici modo potest introduci, & assignatur; *ibid. num.* 27. & 28.

Ad abrogandam legem per consuetudinem via *Conniventiæ* introductam non requiritur bona fides, bene vero ad eam abrogandam per consuetudinem via *præscriptionis*; *ibid. num.* 29. & 30.

Licèt primi legem transgredientes non possunt ob suam malam fidem præscriptionem, ipsamque consuetudinem inchoare; posteri tamen eorum exempla bona fide sequentes id possunt; *ibid. num.* 81.

Consuetudo à lege reprobata, & damnata tamquam irrationabilis, bonis moribus repugnans, non potest, licèt sit immemorabilis, abrogare legem; *ib. n.* 32.

Consuetudo à lege, seu constitutione reprobata tamquam irrationabilis, & iniqua, intelligitur nedum de consuetudine præsente, seu existente, sed etiam de futura; cessante tamen irrationabilitate, ac iniquitate, potest induci valida consuetudo adversus eam legem, non obstante tali reprobatione; *ibid. num.* 33. & 34.

Per legem universalem, seu clausulam generalem ab-

BIBLIOTECA CENTRAL U.A.N.L.

abrogativam consuetudinis, v. gr. *non obstante quacumque consuetudine*, aut hujusmodi, non abrogatur consuetudo immemorabilis, nisi de ea fiat specialis mentio, *ib. num.* 35.

Consuetudo in quo principaliter differat à præscriptione, *ib. num.* 36.

An ad inducendam consuetudinem in Statu monarchico opus sit scientia, & patientia Principis, *ib. in nov. add. num.* 317. & *seqq.*

Negativa magis arridet opinio, *ibid. in nov. add. num.* 35. & *seqq.*

Si Lex aliqua nominatim prohibeat consuetudinem sibi contrariam, non opus est scientia, & Patientia Principis ad consuetudinem inducendam, *ib. in nov. add. num.* 48.

Quæ patientia, & scientia præsumitur, si consuetudo fuerit immemorabilis, *ib. in nov. add. n.* 49.

CONTENTIO quid sit? Vide *verb.* Virtus *num.* 85.

CONTINENS Mundi quid? Vide *verb.* Mundus *n.* 87.

CONTRACTUS IN GENERE.

Contractus proprie dictus quid sit, & quotuplex cum respectiva omnium enucleatione? Vide *verb.* Contractus *num.* 1. *ad* 18.

Contractus possunt perfici quatuor modis, scilicet, re, verbis, scriptis, & consensu, *ibid. num.* 19.

Ad contractus validitatem multæ requiruntur conditiones: Prima, mutuus utriusque contrahentis consensus, *ibid. num.* 20.

Secunda, ut contractus fiat à personis potentibus & non prohibitis de jure contrahere, *ibid. num.* 21. & 22.

Differentia, quæ nulla est jure naturæ inspecto inter pactum, & contractum, multa intercedit de jure Civili Romanorum, quod deinde à jure canonico in hoc mutatum. Recensetur natura contractus bonæ fidei, & stricti juris, & istius divisionis usus hisce temporibus, *ib. in nov. add. num.* 54. & *seqq.*

Filius familias adhuc impubes de quibuscumque bonis suis etiam cum consensu, & auctoritate patris sui ex ullo contractu obligatur civiliter; bene vero pupillus, adhuc impubes auctoritate tutoris contrahens, *ib. num.* 23. & 24.

Filius familias pubes non potest valide contrahere sine consensu patris de bonis adventitiis, & profectiis; econtra autem de castrensibus, & quasi castrensibus, *ibid. num.* 25. & 26.

Pupillus, & minorennis valide contrahit in suum commodum obligando alterum, non tamen in suum incommodum obligando se alteri sine auctoritate tutoris, seu curatoris, *ib. num.* 27.

Pupillus Pubertati proximus, aut pubes, & multo magis minorennis contrahens cum consensu, & auctoritate tutoris, obligatur, & naturaliter, & civiliter; exceptis tamen immobilibus, & mobilibus pretiosis, quæ servando servari possunt, *ibidem numer.* 28. & 29.

Pupillus, & minorennis curatorem habens non obligatur civiliter ex ullo contractu sine tutoris, aut curatoris auctoritate inito, exceptis casibus quibusdam, & assignantur, *ib. num.* 30. & 31.

Quamvis pupillus, pubes vel Pubertati proximus & minorennis sine tutoris auctoritate contrahens non obligetur civiliter, obligatur tamen naturaliter, sive in foro conscientiæ, exceptis itidem quibusdam casibus, qui innuuntur, *ib. num.* 32. *ad* 35.

Uxor sine consensu mariti non potest valide contrahere de bonis dotalibus, quandiu est sub potestate mariti, nec servus cum quocumque, excepto quod domino pecuniam pro libertate promitteret, *ibidem num.* 36. 37. & 38.

Sic etiam Religiosi solemniter professi nequeunt valide contrahere sine consensu Superioris, & quid de Superioribus, *ib. num.* 39.

Tertia conditio requisita ad validitatem contractus est, ut res, quæ sub contractu cadit, non sit aliquo jure prohibita cadere sub contractu, sed revera commercium pati queat, *ib. num.* 40.

Quarta conditio est, ut contractus celebretur cum cognitione & libere, id est, nullus in conventione intercedat error, neque vis, neque metus, neque dolus; & cuncta plene referuntur, ac contractus enumerantur, & specificantur, qui ratione metus gravis sunt vel ipso jure invalidi, vel irritandi, *ibid. num.* 41. *ad* 50.

Corrigitur *num.* 44. Auctor. *ib. in nov. add.*

Contractus vulgo dictus *trium contractuum*, an sit licitus, vel illicitus, seu usurarius, Vide *verb.* Societas *à num.* 3. *ad* 10.

CONTRIBUTIO.

Ecclesiæ, & ecclesiastici tum seculares, tum Regulares, sunt immunes ab omnibus contributionibus & exactionibus à quibuscumque laicis impositis; idque exigentes quicumque sint ipso facto excommunicationem majorem Papæ reservatam incurrunt, & etiam recipientes à sponte dantibus; Vide *verb.* Contributio *num.* 1. 2. & 3.

A præfata excommunicatione extra articulum mortis nemo potest absolvere præter Romanum Pontificem, & in articulo mortis nonnisi cautione præstita de restituendo &c. *ib. num.* 4.

Absque incursu tamen excommunicationis, & culpæ possunt licite ecclesiis, & bonis ecclesiasticis imponi contributiones, concurrentibus copulative sex conditionibus, *ib. n.* 5.

Cum solo consensu Episcopi, & Clerici absque consensu Papæ, si ceteræ aliæ requisitæ conditiones concurrant, possunt imponi dictæ contributiones quando grave periculum est in mora, & ad unum, vel alterum actum, atque breve tempus, *ibid. numer.* 6. & 7.

Aliqua interveniente gravi particulari necessitate, & impossibilitate interim adeundi Episcopum, potest interdum exigi & respective solvi &c. etiam absque consensu Episcopi, & Cleri; ejusque nomine quid veniat, *ib. num.* 8. & 9.

Et sic servando consulitur & indemnitati immunitatis ecclesiæ, & securitati Episcoporum, *ibidem num.* 10.

Cognita vero communi necessitate tenetur Clerus contribuere; dummodo prius consulatur Summus Pontifex, nisi grave periculum sit in mora, *ib. n.* 12.

Absque prævio consensu Papæ non solum Laici exigendo, sed etiam Clerici solvendo contributiones quascumque, & Episcopi concedendo, aut consentiendo ut solvantur, illicite, & invalide agunt, ac Excommunicationem ipsi Papæ reservatam incurrunt (nisi forte excusarentur per grave periculum in mora,) *ib. num.* 13. *ad* 14.

Alia multa ad rem, *remissive*, *ib. num.* 15.

De contributione expensarum pro re communi; Vide *ib. in nov. add. num. un.*

CONTRITIO. Vide *verb.* Pœnitentiæ Sacramentum.

CONTUMELIA quid sit, Vide *verb.* Detractio *art.* 1. *num.* 8.

CONVENTUS.

Quoad ea, quæ concernunt eorum fundationem, & translationem.

Pro legitima & valida fundatione Conventuum, seu monasteriorum Regularium sunt omnimode attendendæ constitutiones Pontificiæ Clementis VIII. Gregorii XV. Urbani VIII. Innocentii X. quæ hic dantur; Vide *verb.* Conventus *art.* 1. *à num.* 1. *ad* 5.

Constitutiones Apostolicæ pro erigendis novis Conventibus sunt servandæ etiam extra Italiam, & in aliis provinciis ultra montes, & in erectione Conventuum omnium Regularium tam Mendicantium, quàm non Mendicantium; ac etiam in reassumptione Conventus anteà derelicti, *ib. num.* 6. 7. & 8.

In-

Insuper non solum decreta Apostolica servanda sunt in fundatione Conventuum, sed rigorosius in aperitione hospitiorum, *ibid. num.* 9. & 10.

Non sunt tamen attendendæ d. constitutiones Apostolicæ in translatione Conventus ad alium situm ejusdem loci, vel ob salubritatem aëris, vel ob periculum ruinæ fabricæ, vel ob aliud grave incommodum, etiamsi translatio fiat ad situm, in quo reperiuntur constructi Conventus aliarum Religionum, quæ privilegium habent, quo novi Conventus non erigantur, nisi servata distantia, *ib. n.* 11. & 12. & *in nov. add. num.* 12. & 13.

Novus Conventus Regularium nequit erigi sine beneplacito Apostolico, seu speciali Sedis Apostolicæ licentia, nec sine consensu Ordinarii, quo denegante recurrendum est ad Sacr. Congr. Episc. & Regul. *ib. num.* 13. *ad* 18.

Pro fundatione novi Conventus requiri consensum aliorum Regularium in talibus civitatibus, & locis existentium statuit Clemens VIII. at ex posteriori consuetudine Gregorii XV. non videtur amplius de necesse, quando Ordinariis constat erigendos posse commode, & sine aliorum præjudicio in tali loco sustentari, *ib. num.* 19. *ad* 23.

Quoad hæc tamen attendendum est quoddam Breve Innocentii X. & varie resolutiones Rotæ, & Sacrarum Congr. *ib. num.* 24. & 25.

In fundatione novi Conventus præservanda sunt Jura parochialia; nec erigi, seu fundari possunt, nisi in eis possint sustentari saltem 12. Religiosi, aliter remanent subjecti Ordinariis, *ib. n.* 27. *ad* 30.

Requisita pro fundandis novis Conventibus Religiosorum habent etiam locum circa erigenda monasteria Monialium; at non pro Congregationibus Presbyterorum Secularium collegialiter viventium, & sola auctoritate Ordinarii fundatis, & erectis, *ib. num.* 31. & 32.

Regulares, qui possessionis bonorum, & annuorum redditiuum sunt capaces, quamvis Ordinum Mendicantium sint, possunt ad novas fundationes admitti, recepta eorumdem obligatione non quæstuandi, *ib. num.* 33.

Apud Minores Regulares Observantiæ novi Conventus non eriguntur, neque jam erecti deseruntur sine consensu Definitorii Provinciæ, *ib. num.* 34.

Pro erectione novorum Conventuum, & monasteriorum adducitur novissima dispositio Sacræ Congregationis super disciplina Regulari deputatæ, *ib. num.* 35.

Digeruntur melius, & methodice Requisita, quæ requiruntur ad novi conventus fundationem, & ad rem variæ explicantur quæstiones, *ib. in addit. numer.* 36. & *seqq.*

Et præsertim num dispositio *Tex. in cap. unico de Excess. Prælatorum* sublata fuerit à Concil. Trid. *sess.* 25. *cap.* 3. *de Regular. ib. in nov. add. num.* 37.

Et quoad consensum Parochi, solvitur quæstio, utrum ille præstari debeat ab eo, qui obtinet Curam habitualem, an ab illo, qui Curam obtinet actualem, *ibidem in nov. add. num.* 38. & *seqq.*

An requisita pro novi Conventus fundatione concurrere debeant, si agatur de Regularibus illis, quibus in loco, de quo agitur, jam competebat jus quæstuandi, *ib. in nov. add. num.* 46.

Quæ disposita fuerunt à P. Vice Commissario Generali Ord. Min. Obs. Ref. S. Francisci pro Conventibus Recessus, seu Recollectionis, à Sacr. Congregatione super disciplina Regulari confirmantur; Vide *ib. in add. Auctor. post artic.* 3. *num.* 37. *ad* 40.

CONVENTUS quoad ea, quæ concernunt eorum suppressionem, restitutionem, & exemptionem.

Adducitur compendiosa notitia suppressionis, & restitutionis Conventuum. Vide *verb.* Conventus *art.* 2. *numer.* 1.

Adducitur Constitutio pro numero personarum in singulis monasteriis præfigendo, & formula describendi eorum statum de mandato Congregationis confecta, *ib. n.* 2. & 3.

Bulla suppressionis parvorum Conventuum Italiæ, & Insularum adjacentium in Congregatione compilata, & jusu Papæ statim edita, & publicata, *ib. num.* 4.

Literæ Congregationis exprimentes nominatim Conventus suppressos, & exquirentes Episcoporum, & Capitulorum sententias pro bonis applicandis, *ibid. num.* 5.

Relationes applicationis bonorum Conventuum suppressorum à Papa ad se relatas approbavit, *ibid. num.* 6.

Literæ Circulares super granciis, & membris etiam Curatis monasteriorum, *ib. n.* 7.

In granciis, & membris monasteriorum habitare non possunt Regulares Sacerdotes, sed Conversi tantum pro bonorum administratione, & in his quando & à quibus celebrandæ missæ, *ib. n.* 8. & 9.

Cura animarum in granciis, & membris monasteriorum exerceri non potest per regulares, sed per Vicarios perpetuos, vel amovibiles ab Ordinario deputandos: granciarum bona reservantur ipsorum monasteriis, *ib. n.* 10.

Canonicorum Regularium Lateranensium granciæ parochiales ab Innocentio X. declarantur comprehendi in ejus Bulla *Instauranda*, *ib. n.* 21.

Conventus plurimi primum suppressi, ac deinde ex rationabilibus causis à Papa Religionibus restituti, *ib. num.* 12.

Regulares de jure facultatem non habent uniendi ecclesias, etiam sibi pleno jure subjectas; & qualiter parvorum Conventuum ejusdem Religionis in eodem loco existentium unio facta fuerit, *ib. n.* 14.

Adducitur motivum, & Decretum Innocentii X. pro subjectione nonnullorum Conventuum jurisdictioni Ordinarii loci, *ib. n.* 15.

Conventus suppressi, & postea Religionibus restituti, si non alant quatuor Sacerdotes, & duos Conversos, gratia restitutionis est nulla, *ib. n.* 16.

Conventus numquam suppressi, in quibus non aluntur ad minus quatuor Sacerdotes, & duo Conversi, sunt subjecti jurisdictioni Ordinarii loci, *ib. n.* 15.

Decretum Urbani VIII. super monasteriis erectis cum pauciori numero, quàm 12. Religiosorum, præservatur in decreto Innocentii X. *Ut in paucis*, *ib. num.* 18.

Hoc decretum illico transmissum fuit ad quemlibet Episcopum una cum literis Congregationis continentibus nomina Conventuum Religioni suæ restituendorum in illa diœcesi, *ib. n.* 19.

Asseruntur dubia suborta ratione dicti decreti Innoc. X. *Ut in parvis*, cum suis responsionibus, & decretis, *ib. n.* 20. 21. & 22.

Quamvis ex decreto *Ut in parvis*, Conventus erecti post diem 21. Julii 1725. si in ipsis non permaneant saltem 12. Religiosi, relinquantur subjecti Ordinariis loci: Tamen Sacra Congregat. Regul. diversimode censuit de omnibus generaliter Conventibus non suppressis declarando Conventus numquam suppressos, in quibus sunt plures, quàm sex Religiosi, non subjacere Ordinariis, *ib. num.* 23. 24. & 25. vid. *add. Auctor. post art.* 3. *num.* 41.

Conventus primum suppressi, & deinde restituti, non remanent iterum suppressi, nec gratia restitutionis est nulla, si ab ipsis ex aliqua rationabili causa, & ad breve tempus absint unus, vel plures ex numero 6. Religiosorum ibi degentium, *ib. n.* 26.

Si tamen à Conventibus non suppressis, licèt ex causa rationabili, absit aliquis ex 6. Religiosis ibi existentibus, Conventus subjacent jurisdictioni Ordinarii loci, durante tali absentia, recuperatur tamen eo redeunte, vel aliàs impleto, d. num.

Conventus omnes erecti post diem 23. Decembris 1697. si in ipsis non permanea[illegible] saltem 12. Religiosi, remanent subjecti Ordinariis, & affertur Epistola quoad parvos Conventus attendenda, *ib. n.* 29. & 30.

Episcopus visitans parvos Conventus sibi suppositos nequit à Visitatione aliquid accipere procurationis nomine, neque in pecunia, neque in victualibus *ib. num.* 31.

Traduntur Regulæ, quibus evitari possit error in disquisitione Jurium Conventuum, in quibus exigua inhabitat familia, *ib. in nov. add. num.* 32. *ad* 34.

Utrum Conventus, in quibus exigua degit familia, subsint jurisdictioni Episcopi Ordinariæ, an delegatæ, *ib. in nov. add. num.* 35. & *seqq.*

Varii recensentur hujus quæstionis effectus, *ib. in nov. add. num.* 38. & *seqq.*

Alia ad rem, vid. *add. Auctor. ib.*

CONVENTUS quoad ea, quæ concernunt eorum clausuram.

Omnes Regulares, quicumque illi sint, obligantur ad habendum aliquod genus clausuræ in Claustris, & Conventibus suorum Ordinum. Vide *verb.* Conventus, *art.* 3. *num.* 1.

Specialius Conventuum Regularium clausuram respiciunt duæ constitutiones S. Pii V. Prima revocat facultates ingrediendi monasteria Virorum mulieribus concessas, & prætextu licentiarum ingredientes excommunicantur excommunicatione Papæ reservata; necnon Regulares introducentes officiis privantur, inhabilitantur, & à divinis ipso facto suspenduntur, *ib. n.* 2. 3. & 4.

Secunda extendit easdem pœnas etiam ad mulieres sine licentiarum prætextu clausuram ingredientes & ad Religiosos eas etiam absque licentiarum prætextu admittentes, *ibid. num.* 5. & *in nov. add. num. un.*

Regulares quamvis ex dictis constitutionibus non ligentur excommunicatione introducendo, vel admittendo fœminas intra Conventuum suorum Clausuram, ipsam tamen incurrunt introducendo, vel admittendo ipsas sub licentiarum prætextu ex Gregorio XIII. immo ex declaratione Sac. Cong. Episc. & Regul. etiamsi absque tali prætextu, *ib. n.* 6. 7. & 8.

Nomine clausuræ Conventuum, in quam est fœminis interdictus ingressus, intelligitur totum illud, quod intra septa monasterii, seu Conventus continetur, *ib. n.* 9.

Viridaria, prata cum Conventu, & clausura conjuncta veniunt nomine clausuræ; secus verò, si sint à clausura clavi, & muro convenienti separata, *ib. num.* 10. & 11.

Sacristiæ, ad quam non patet aditus, nisi per januam, quæ sit in claustro, comprehenditur sub clausura, secus autem si habeat ingressum à sola ecclesia; & quid si ad Sacristiam duplici porta, ex claustro nempe, & ecclesia, *ib. num.* 12. 13. & 14.

Mulieres, quæ vadunt in prima claustra ad hauriendam aquam, modo Conventus habeat alia claustra invia mulieribus, non incidunt in excommunicationem, *ib. n.* 15.

Nomine munerum, quibus prohibetur ingressus in monasteria Virorum, veniunt omnes fœminæ cujuscumque status, gradus, &c. atque nunc attendenda novissima dispositio Benedicti XIV. quæ num. ultimo affertur, *ib. n.* 16.

Etiam Fundatrices Conventuum, quantumvis nobiles sint, & excellentes, comprehenduntur sub ista prohibitione, & quid de puellis parvulis, *ibid. numer.* 17. *ad* 21.

Imperatrices, Reginæ, earumque filiæ possunt intrare in monasteria Religiosorum cum sua decenti comitiva, *ib. n.* 22.

Mulieres an licite possint intrare Conventus Religiosorum tempore processionum: Et an possit Superior pro libito processiones instituere ad effectum, &c. Quid si murus materialis clausuræ sit dirutus & qualis ad rem sit novissima dispositio Benedicti XIV. *ib. n.* 23. *ad* 29.

Nomine Religiosorum introducentium, vel admittentium mulieres in clausuram Conventus veniunt omnes Religiosi active influentes in talem ingressum mulierum, ut sunt invitantes, consulentes, hortantes, &c. *ib. n.* 30.

Quid de Religioso, qui jam introductam ex urbanitate salutat, & comitatur, *ib. n.* 31. & 32.

Conventus clausuram nec ingredi queunt mulieres, si ratione alicujus solemnis Processionis egrediantur Religiosi omnes: Vide *verb.* Processionis *num.* 87.

Seculares non possint pernoctare, &c. in Conventibus Fratrum Minorum de Observantia, nec etiam Clerici, nisi sint vita exemplares; excipiuntur tamen eorum Syndici Apostolici, *ib. n.* 33. 34. & 35.

Affertur quoad Clausuram attendenda novissima dispositio Benedicti XIV. *ib. n.* 36.

Varia afferuntur decreta, *ib. in add. Auctor. n.* 37. & *seqq.*

COROGRAPHIA quid? Vide *verb.* Mundus, *n.* 205.

COSMOGRAPHIA quid, *ib. n.* 202. 203. & 210.

CRAPULA quid sit, unde dicta, & qualiter Clericis prohibita? Vide *verb.* Clericus, *art.* 5. *num.* 17. 18. & 19.

CRIMEN prout est impedimentum dirimens Matrimon. Vide *verb.* Impedimenta Matrimon. *art.* 1. *à n.* 79. *ad* 90.

CRITICA quid sit? Vide *verb.* Historicus, *num.* 31.

CRUSTICA quid? Vid. *verb.* Mundus, *num.* 209.

CRUX.

Crux Christi à S. Helena Constantini Magni Imperatoris matre fuit inventa, & miraculo cognita: Vid. *verb.* Crux, *num.* 1. 2. & 3.

Crux suæ præcisionis damnum non sentit, sed crescit & multiplicatur, & quando Romæ fuerit ejusdem titulus inventus, *ibid. num.* 4. & 5.

Episcopo ingredienti aliquam civitatem, vel ecclesiam parochialem crux deosculanda à quo porrigi debeat, *ib. num.* 6.

In processionibus deferenda est crux cum Imagine Crucifixi terga vertente Clero, seu populo sequenti, & à Regularibus cum velo pendente, seu pallio, *ib. num.* 7. & 8.

Cappuccini in processionibus possunt erigere, seu deferre propriam crucem, & debent in Processionibus locum cedere Regularibus anterioribus, *ib. numer.* 9. & 10.

Reformati, Discalceati, & Recollecti S. P. Francisci in processionibus incedunt sub Cruce Minorum de Observantia, *ib. num.* 11.

Crux in processionibus deferri debet à Religiosis Laicis seu Conversis, non autem à Clericis Professis, *ibid. num.* 12.

Crux adhiberi solet in ecclesia tamquam insigne, per quod unum ab altero corpore distinguntur, *ibid. in nov. add. num.* 41.

Ita ut ex unicitate crucis unicitas corporis, & viceversa ex multiplicitate crucium multiplicitas corporum inferatur, quod tamen non est perpetuum, *ib. in nov. add.*

Refertur celebris controversia inter Hebdomadarios, & Canonicos ecclesiæ Metropolitanæ Neapolis super distinctione corporis ex duplicis crucis delatione, *ib. in nov. add.*

In funeribus unica tantum crux defertur illius ecclesiæ, in qua defunctus sepeliri debet, vel cathedralis, aut collegiatæ, si harum Capitulum interveniat, *ibid. num.* 13. *ad* 16.

Secus ubi diversa viget consuetudo, *ib. in addit. Auctor. num.* 37.

Si autem favore Regularium concurrat immemorabilis consuetudo circa delationem propriæ Crucis est servanda, *ib. num.* 17.

Quid circa id sit statutum observandum à Clero Urbis, quidve à Confraternitatibus ejusdem, *ib. numer.* 18. & 19.

BIBLIOTECA CENTRAL U.A.N.L.